

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กีฬามีความสำคัญต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การเสริมสร้างสุขภาพและสมรรถภาพ การสร้างสุขภาพจิตที่ดีมีอารมณ์ที่มั่นคง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ปลุกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาจนเป็นค่านิยม ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ การสร้างความภาคภูมิใจ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างรายได้ อาชีพ และส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (2522) ที่ว่า “การรักษาความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกาย เป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดีและสังคมที่มั่นคง เพราะร่างกายที่แข็งแรงจะอำนวยผลให้สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดีพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ย่อมมีกำลังทำประโยชน์สร้างเศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองได้เต็มที่” จากการมองเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวทำให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวนมากที่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับกีฬา และได้ให้การสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้กีฬาเข้าถึงประชาชนทุกระดับ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการกีฬาเพื่อใช้เป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ โดยกำหนดเป็นนโยบายที่จะส่งเสริมกีฬาอย่างจริงจัง และมอบหมายให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งเป็นหน่วยที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้จัดทำแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานด้านการกีฬาของชาติให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งที่ผ่านมาได้ดำเนินการมาแล้ว 3 ฉบับ ได้แก่ แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2531-2539) ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) และฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) และปัจจุบันกำลังดำเนินงานตามแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554) (กลุ่มพัฒนายุทธศาสตร์ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2550, หน้า ก) ในแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ คือ การพัฒนาการกีฬาก้าวหน้า การพัฒนาการกีฬาเพื่อมวลชน การพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ การพัฒนาการกีฬาเพื่อการอาชีพ การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา และการพัฒนาการบริหารการกีฬา ซึ่งในแต่ละยุทธศาสตร์จะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันรับผิดชอบตามบทบาทที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน

พัฒนาการกีฬาและนันทนาการ การกีฬาแห่งประเทศไทย สมาคมกีฬาแห่งประเทศไทย สมาคมกีฬาจังหวัด (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

สถาบันการพลศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งขึ้นในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทำหน้าที่ในด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 17 วิทยาเขต บทบาทการดำเนินงานของสถาบันการพลศึกษาคือการทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การกีฬาของประเทศไทย เพื่อมุ่งสู่การเป็นสถาบันชั้นนำ ที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการพลศึกษา กีฬาและสุขภาพ ผู้มีความเป็นเลิศระดับมาตรฐานสากลอย่างยั่งยืน (สถาบันการพลศึกษา, 2549, หน้า 50) นอกเหนือจากการจัดการด้านการศึกษาแล้ว สถาบันการพลศึกษายังได้รับนโยบายจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาให้ดำเนินการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อสนับสนุนแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ในยุทธศาสตร์การพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษาได้จัดตั้งศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศให้เป็นส่วนราชการภายในโดยดำเนินการทั้ง 17 วิทยาเขตทั่วประเทศ ดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมให้ผู้มีความสามารถด้านการกีฬาให้มีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนาความสามารถ การแข่งขันโดยมุ่งเน้นความเป็นเลิศในการแข่งขันกีฬาทั้งระดับชาติและนานาชาติ (สถาบันการพลศึกษา, 2549, หน้า 14-15) ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมา จากการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการ (กพร.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 พบว่า ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดในส่วนของนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับชาติและนานาชาติ (วนิดาฐานะวุฒิสัมภาษณ์, 17 กันยายน 2552) และจากรายงานสรุปผลการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ 2550 และ 2551 พบว่า ร้อยละของนักกีฬาในศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศที่เข้าร่วมการแข่งขันระดับชาติหรือนานาชาติ มีเพียงร้อยละ 63.87 และร้อยละ 69.80 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (สถาบันการพลศึกษา, 2550, หน้า 53; สถาบันการพลศึกษา, 2551, หน้า 36-37) ในการดำเนินงานของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ในเบื้องต้นยังไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น ขาดการวางแผนที่ชัดเจน นักกีฬายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รูปแบบการดำเนินงานไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน ขาดการกำกับติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของนักกีฬา เป็นต้น (สมพงษ์ ชาติะวิธิ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2552) นิกร สีเล (2551) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรณีศึกษาในกลุ่มภาคกลาง ผลจากการศึกษาพบว่า การวางแผนยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ขาดศูนย์ประสานงานส่วนกลาง การดำเนินงานไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ขาดการติดตามและประเมินผล เป็นผลให้ศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษาประสบปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน และไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ได้เกิดขึ้นกับองค์กรกีฬาอื่น ๆ เช่นกันดังที่ ัญญา ถือชื้อ (2542) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานศูนย์พลศึกษาและกีฬาจังหวัด พบว่า การดำเนินการมีปัญหาในด้านสถานที่ไม่เหมาะสม วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดการดูแลบำรุงรักษา และไม่มีการวางแผนในการดำเนินงานที่ดี มงคลชัย บุญแก้ว (2551) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการในการส่งเสริมและพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตน โกสินทร์ พบว่า หน่วยงานไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ทำให้ขาดเป้าหมายในการทำงานและขาดหลักเกณฑ์ รูปแบบในการติดตามและประเมินผล และจากการศึกษาของสรวิชัย พงษ์พิพัฒน์ (2551) เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการศูนย์กีฬาและศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาในมหาวิทยาลัย พบว่า มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ การตัดสินใจของคณะกรรมการมีความล่าช้าไม่ทันต่อสถานการณ์ ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจัง ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าปัญหาขององค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีปัญหามาจากการขาดการบริหารจัดการที่ดี

สถาบันการพลศึกษาได้รับนโยบายจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาให้ดำเนินการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อที่สนับสนุนแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติดังกล่าว สถาบันการพลศึกษาจึงได้จัดตั้งศูนย์ฝึกกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ เป็นส่วนราชการภายใน 17 วิทยาเขต ปัจจุบันการดำเนินงานของศูนย์ฝึกกีฬาเพื่อความเป็นเลิศมักประสบปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การพัฒนานักกีฬา การเสริมสร้างประสบการณ์ แข่งขัน การติดตามและประเมินผล และยังขาดข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งถ้าหากได้มีการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษาอย่างเป็นระบบแล้ว จะทำให้ได้ทราบแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา อันที่จะนำไปพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศต่อไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา โดยใช้แนวคิดหน้าที่ทางการบริหารจัดการ (Management Functions) 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำ และด้านการควบคุม (สาคร สุขศรีวงศ์, 2551)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. จากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา
2. สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นข้อเสนอแนะทางเลือกเพื่อนำไปพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา ที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา 17 วิทยาเขตเท่านั้น
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
 - 2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นผู้บริหารระดับสูง และระดับปฏิบัติการของสถาบันการพลศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวข้องกับศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษาโดยตรง ประกอบด้วย

2.1.1 รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต จำนวน 17 คน

2.1.2 หัวหน้าศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ จำนวน 17 คน

2.1.3 ผู้ฝึกสอนกีฬา จำนวน 51 คน

เนื่องจากไม่มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มที่ต้องการศึกษา จึงต้องแบ่งประชากรออกมาจำนวน 30 คน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือ ดังนั้นจึงมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจำนวน 55 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (รองอธิการบดี ประจำวิทยาเขต 11 คน หัวหน้าศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ 11 คน ผู้ฝึกสอนกีฬา 33 คน)

2.2 การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศใช้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการองค์กรกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วม

การสนทนากลุ่ม ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเทคนิคการบอกต่อ (Snowball Method) จำนวน 8 คน การกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้

2.2.1 เป็นผู้บริหารระดับสูง และระดับปฏิบัติการของสถาบันการพลศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวข้องกับศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา

2.2.2 เป็นนักวิชาการด้านการบริหารจัดการกีฬา ซึ่งเป็นผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารองค์กรกีฬาระดับชาติหรือนานาชาติที่มีความรู้เกี่ยวกับกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และเป็นผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนด้านการกีฬา มีผลงานเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษา

3. ตัวแปรที่ศึกษา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.1 สภาพการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ

3.2 ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ

3.3 แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศใน 4 ด้าน ได้แก่ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำ และด้านการควบคุม

ปัญหาการบริหารจัดการ หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องอันเกิดจากสภาพการบริหารจัดการของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศใน 4 ด้าน ได้แก่ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำ และด้านการควบคุม

แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการ หมายถึง ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เห็นว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศได้

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำ และด้านการควบคุม

ศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบในการเสริมสร้าง พัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ในสังกัดของสถาบันการพลศึกษา

สถาบันการพลศึกษา หมายถึง สถาบันอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้งหมด 17 วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตกรุงเทพ วิทยาเขตสุพรรณบุรี วิทยาเขตสมุทรสาคร วิทยาเขตชลบุรี วิทยาเขตอ่างทอง วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตลำปาง วิทยาเขตสุโขทัย วิทยาเขต

เพชรบูรณ์ วิทยาเขตอุดรธานี วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตศรีสะเกษ วิทยาเขตชัยภูมิ วิทยาเขตชุมพร วิทยาเขตตรัง วิทยาเขตกระบี่ และวิทยาเขตยะลา

รองอธิการบดีประจำวิทยาเขต หมายถึง ผู้บริหารสูงสุดของสถาบันการพลศึกษาในแต่ละวิทยาเขต มีหน้าที่ในการบริหารกิจการของวิทยาเขตให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ข้อบังคับของทางสถาบัน และข้อบังคับของวิทยาเขต รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถาบัน

หัวหน้าศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ หมายถึง ผู้มีหน้าที่ดูแล ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารทั่วไปและปฏิบัติงานสารบรรณของสำนักงานศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ อำนวยความสะดวกในการจัดการฝึกกีฬา จัดทำแผนงบประมาณกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในวิทยาเขต

ผู้ฝึกสอนกีฬา หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ทำการฝึกสอนกีฬาภายในศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา มีหน้าที่ฝึกสอนและส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขัน รายงานความก้าวหน้าในการดำเนินการฝึกสอนและการแข่งขัน

การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติงานของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา ในอนาคตและการตัดสินใจ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การจัดองค์กร หมายถึง กระบวนการในการจัด โครงสร้างของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา การจัดบุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงการจัดระบบการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา

การนำ หมายถึง กระบวนการชี้แนะเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา โดยการใช้ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การจูงใจ การพัฒนา ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการความเสี่ยง การบริหารจัดการความขัดแย้ง การบริหารจัดการความเครียด และการดำเนินงานที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

การควบคุม หมายถึง การติดตามตรวจสอบการทำงานในส่วนต่าง ๆ ของ ศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา เพื่อให้ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นไปตามมาตรฐานหรือเป้าหมายที่กำหนด กระบวนการควบคุมประกอบด้วยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงาน การวัดผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่กำหนด การเปรียบเทียบผลงานจริงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ การแก้ไขความบกพร่อง และรายงานผลการปฏิบัติงาน